

Dansk resumé

Baggrund

Frisører er igennem deres arbejde hyppigt eksponeret for vådt arbejde og allergener i hårkosmetik. På grund af dette, er frisørfaget blandt de professioner, som oftest rammes af arbejdsbetinget håndeksem. Håndeksemet er ofte svært og flere studier tyder på, at det er medvirkende årsag til at forlade frisørfaget før tid. Som et primært præventivt tiltag til forebyggelse af arbejdsbetinget håndeksem hos frisører, blev der i 2011 indført undervisning i det kemiske arbejdsmiljø på danske frisørskoler. Effekten af denne implementering har endnu ikke været undersøgt.

Formålet med denne afhandling er at:

- Undersøge potentialet for primær prævention af arbejdsbetinget håndeksem hos frisører efter elevtiden.
- Undersøge prognosen for arbejdsbetinget håndeksem hos frisører
- Estimere arbejdsbetinget håndeksems indflydelse på frisørers karrierelængde
- At evaluere om undervisningen i forebyggelse af håndeksem på danske frisørskoler har ført til at færre frisører udvikler arbejdsbetinget håndeksem.

Metode

Denne afhandling er baseret på tre originale manuskripter. Manuskript I og II er prospektive kohortestudier af alle frisører uddannet fra 1985-2007. Manuskript III er et gentaget tværsnitsstudie der sammenligner frisører uddannet før (2004 til 2007) og efter (2015-2018) indførelsen af undervisning i forebyggelse af håndeksem på danske frisørskoler i 2011. Data blev indsamlet ved hjælp af et spørgeskema som blev sendt i 2009 og 2020. Alle indbetalinger til Arbejdsmarkedets Tillægspension fra frisører inkluderet i studierne blev brugt som estimat for antal år arbejdet i frisørfaget.

Resultater

Manuskript I: Incidensraten af arbejdsbetinget håndeksem faldt fra 42.8 /1000 person-år (95% konfidensinterval (KI) 40.8-44.8) ved baseline (1985-2007 til 2009) til 3.4/1000 person-år (95%KI 2.5-4.6) i opfølgingsperioden (2009 til 2020). Den kumulative livstidsprævalens af håndeksem steg fra 42.4% 2009 til 45.2% i 2020. Mediantiden til debut af arbejdsbetinget håndeksem var 1.2 år efter at være begyndt som frisørelev. Blandt frisører med arbejdsbetinget håndeksem havde

>90% haft debut efter 8 år i faget (inklusive elevtiden). Blandt frisører med håndeksem ved baseline havde 34.6% haft håndeksem i opfølgingsperioden. Risikofaktorer for eksem i opfølgingsperioden var tidligere håndeksem (justeret odds ratio (aOR) 10.1), tidligere kontakt allergi (aOR 4.5) og tidligere atopisk eksem (aOR 1.9).

Manuskript II: Frisører med og uden arbejdsbetinget håndeksem havde en median karrierelængde på henholdsvis 12.0 år og 14.0 år ($P < 0.001$). Karrierelængden forkortes yderligere, hvis håndeksemet var hyppigt, svarende til en median karrierelængde på 7.0 år, 12.0 år og 20.0 år, hos frisører med arbejdsbetinget håndeksem henholdsvis 'næsten hele tiden', 'flere gange' og 'en enkelt gang'. Risikofaktorer for at forlade faget (delvist) på grund af håndeksem var tidligere atopisk eksem (aOR 2.2), kontaktallergi (generelt) (aOR 5.1) og kontaktallergi overfor hårfarve (aOR 9.4).

Manuskript III: Et fald i andelen som havde haft arbejdsbetinget håndeksem i løbet af deres karriere (fra 42.8% til 29.0%), i løbet af det seneste år (fra 33.0% til 23.9%) og i øjeblikket (fra 14.1% til 8.2%) blev observeret når frisører uddannet før og efter indførelsen af undervisningen i det kemiske arbejdsmiljø på danske frisørskoler blev sammenlignet. Dette svarede til omtrent en halvering i risikoen for at få arbejdsbetinget håndeksem.

En samtidig stigning i andelen af nuværende frisører som regelmæssigt brugte handsker når de vaskede kundens hår før klipning (fra 12.6% til 62.9%) (odds ratio (OR) 11.8, 95%KI 6.8-20.3), vaskede kundens hår efter farvning- og permanentbehandling (fra 57.5% til 90.0% (OR 6.8, 95%KI 3.9-12.0), ved permanentbehandling (fra 37.4% til 76.1%) (OR 5.3, 95%KI 2.6-10.8), ved farvning af bryn og vipper (fra 0.7% til 13.2%) (OR 21.0, 95%CI 2.8-157.7), ved blanding af hårfarve (fra 10.9% til 23.2%) (OR 2.5, 95%CI 1.3-4.7) blev set, når frisører uddannet før og efter undervisning i hudbeskyttelse blev indført.

Konklusion

Forekomst af nye tilfælde af arbejdsbetinget håndeksem finder primært sted i elevtiden og i de indledende år efter endt uddannelse. Potentialet for primær prævention af arbejdsbetinget håndeksem er derfor størst i elevtiden og de første år efter endt uddannelse.

Den dårlige prognose af arbejdsbetinget håndeksem og konsekvenserne i form af en nedsat karrierelængde, nødvendiggør primær prævention for at forebygge sygdommen og for at øge fastholdelsen af frisører i faget. Undervisning i forebyggelse af håndeksem hos frisører synes at være effektiv, hvorfor indførelsen af sådanne programmer i frisørskoler anbefales.